

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КНЪИЖЕВНОСТЬ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель Любомиръ П. Ненадовићъ.

ТЕЧ. IV. {

Овай листъ излази вторникомъ и петкомъ, цѣна му е за три мѣсеца 4 цванцика.

} № 26

БЛАЖЕНОЙ СЪНИ ПРОТЕ МАТЕСЪ НЕНАДОВИЧА,

Княжес. Србскогъ Совѣтника, кавалѣра.

(рођ. 1777. год. † 29. Нов. 1854.)

Несташе едва жалости знаци

Да сину Србу любкии зраци.

Едва умуча ужасно пѣло,

Па да се црно свуче одѣло!

Ахъ едва, едва и тай бы часъ,

Жалостный опеть зачу се гласъ! —

Сапутникъ судбе одсудне рода,

Участникъ бѣде, тужны' незгода —

Сатрудникъ Ђорђа, войвода драгій, —

Свештеникъ, юнакъ, учитель благій

Оде, ахъ оде, остави насъ!

Текъ да се тужный понови гласъ! ? —

Нвѣ ли доста о судбо было

Риданя, туге, суза се лило?

Нема намъ Ђорђа, Чупића, Янв!

Поцерца, храбра Луке и Марка!

Свима пресуди живота часъ! —

Па заръ и Проту узе одъ насъ?! —

И тай остатакъ узе единый

Са бойна поля, гдѣ с' храбри били

Сынови србски за вѣру свету

Юначке славе достигну' мету.

Споменикъ живый ты сруши садъ,

Умножи браћи тугу и ядъ; —

Стан' црна смрти! Заръ мислишъ тиме

Любљива старца збрисати ние? —

Юшт' кадъ ни зора Србу се вила, —

Побѣду борбе у мрачность крила:

Средь борбе к' роду управи бродъ, —

Ка' отаць жертва што бы за родъ. —

Поглед' на Шабаць, Лѣшницу, Дрину,

Волявчу, што му краси сѣдну! —

Валѣво с' горди, слави г' Београдъ, —

Спрями му славу, гдѣ, и Петроградъ! *)

Заслуге мужа увѣнча царъ:

Креть му украшенъ пружни на даръ! —

Страданъ рода прати г' и Бечу *)

Там' гдѣ Европи дѣлише срећу.

Проси и доби; — свойбини спѣши,

Свободомъ новомъ браћу да тѣши!

Жельомъ срета Срб-братаць, другъ, —

Труде му хвали гора и лугъ! —

Несмути вредногъ бурно ни време, —

За родъ му сладко найтеже бремя:

Овде часъ войникъ, савѣтникъ тамо, —

Часъ плачне тѣши — и бодри амо!

Сладкій тай спомень дизаће с' свудъ,

Србска докъ буде дисала грудъ. —

Не! ние умр'о. — Тѣло текъ даде

Матери обштой, одъ кудъ постаде.

Душа се диже да прима плода

Знойне за труде око свогъ рода!

„Лака му земля, блаженъ покой,

Кадъ за родъ животъ проведе свой!“

Дам. Маринковићъ, Проф.

БЕЛАРУЖА.

(продужено.)

„Освестите се господине: „проговори Елена истина дрѣхућимъ, но доста яснымъ гласомъ, да ю е скупштина чути и разабрати могла. „Я нити самъ ваша неприятельница, нити ваша заручница.“

„Великій боже!“ викне Франць ужасно.

Па онда клоне на патосъ. На заповестъ председателя однесу га два пандура изъ засѣданія. Скупштина е была тако внутренѣ потрешена, да су несколько мучны тренутака у najveћемъ гутаню провести морали. Единый адвокатъ Петри ние присудствіе духа изгубіо.

„Я питаю судъ,“ почне онъ яснымъ постояннымъ гласомъ: „Ели овай человекъ пододговоранъ? Такавъ е быю юштъ пре оногъ времена, кадъ е преступленія чиніо. Санови о любовной срећи и о богатству мозакъ су му преврули. Свакогъ богатогъ человека радъ е да наслѣди, а сваку женску, коя му се допадне држи за свою супругу. Господичну Елену заручницу господина Симонића, видіо е првый путь накратко време пре негъ што

*) 1804. године.

*) 1815. године.

су га ухватили. Она е исто упечатљивъ на нѣга учинила кое и садъ. Изъ тогъ узрока молю самъ я почитаеме ове заручнике, да самномъ предъ судъ ступе и да неутишно станѣ обтуженогъ потврде.“

„Вы нисте пре никадъ, обтуженогъ Франца Осбека видели?“

„Нисамъ га никадъ видила, я га непознаемъ.“ Одговори Елена тврдо и рѣшительно.

И Робертъ потврди наводе, о безумію Францовомъ, и за доказъ истогъ потврђеня, наведе да одъ нѣга не престано неке новце тражи.

Садъ се испитъ сведока заклучи, и ови изађу опетъ у предсобіе.

„Чекайте ме!“ шапне Юлій Елени, кадъ се ова одъ нѣга удалити хтѣдне.

Државный правобранитель остане при свомъ захтѣваню, да се смртна пресуда изрече надъ окривљенымъ, ослањајући се на то, да безуміе оногъ, ніе доста доказано, да е Францъ Осбекъ, негдашњи офицеръ, као еданъ энергичанъ и слободномислѣій карактеръ, кодъ свои другова познатъ быо, и да е башъ у садашнѣмъ станю држави и правителству опасанъ. Кадъ е свой говоръ свршио, савъ присудствующій народъ стрепіо е за судбину обтуженогъ. Но садъ почне Юлій свое одбранително, и тако оштроумно, ватрено и торжественно слово, какво е заиста редко предъ коимъ годъ явнымъ судомъ говорено. Подъ узвизиванѣмъ и честитанѣмъ слушателя, сиђе онъ са катедре. Заклете судіе оду у собу гди се советую. После едно по сата яви предсѣдатель, да е на основу лѣкарски свидѣтельства и довольны свѣдочанства одъ людъ коима се вѣровати има, збогъ неспособности умне, равногласіемъ заклеты судія одъ смртне казни ослобођенъ, но у обзиру на нѣгово станѣ душевно, осуђенъ, да се изъ државе протера.

Кадъ Юлій у собу к' сведоцыма изиђе, яви му еданъ служитель судейскій, да е младій онай господинъ госпу морао кући одвести, будући е ова напрасно се разболела. Садъ оде онъ къ свомъ пріятелю Францу, кои се помоћу едногъ лѣкара истина мало повратио быо, ал' се јоштъ непрестано у сажаленядостойномъ станю налазио. Францъ саслуша свое ослобођенѣ са ужаснымъ смешенѣмъ. Потомъ падне у неко потмуло ђутанѣ, неизражавајући ни благодарность ни радость. Юлій, одвезе свогъ несрећногъ пріятеля, кући своіой. Еданъ познати му лѣкаръ буде дозвать, и овај се изясни, пошто е болестника подуже сматрао, да е страшный душевный потресъ подпуно безуміе кодъ болестника произвео.

„Она ніе носила белу ружу!“ мрмљало е Францъ самъ за себе. „И она ме се одрекла!“

То су были последнѣ речи, кое е овај страдалникъ изговоріо, затимъ падне у тако упорно ђутанѣ, као да е онеміо быо, и колико се годъ Юлій трудіо да му срећу нѣгову, и средства къ постигнућу исте среће, объясни, Францъ га ніе разумевао, исто оно необично смешенѣ облетало е око нѣговы бледы устны, исти они погледы, кои су разоренѣ ума показивали, пливали су не престано у нѣговымъ мутнымъ очима.

Радость адвоката што е побѣду одржао, преобрати се садъ у дубоку тугу.

„Я самъ се много на нѣгову душевну крѣпость ослањао,“ помисли онъ, „ал' на жалость ніе было другогъ средства, да га одъ извѣстне смрти избавимъ. Ал' я не губимъ јоштъ надежде, повраћајућа се срећа разреће ону завѣсу, кою е ужасна судбина сврхъ нѣговогъ духа разапела.“

Писмомъ извѣсти онъ госпою Симонићъ о свршетку процеса нѣногъ братанца. Као одговоръ на то писмо добіе онъ петъ хиљада фор. сребра у банкама, кое му е Робертъ за негу и остале путне трошкове послао.

Истогъ вечера зазвони звонце на вратима куће адвокатове. Млада супруга нѣгова отвори врата, и Елена, завиѣна у огртало, уђе унутра. Гласно плачући падне она молодой овой госпои на груди. Оба две ступе у собу адвокатову, кои се са спреманѣмъ на путь занимао.

„Гди е Францъ?“ повиче она брзо.

Юлій іой каже да се Францъ у своіой соби на горнѣмъ кату налази.

„Я га морамъ видити и объясненѣ дати му о —“

„Елена, мы смо нашу цѣль текъ у пола садъ постигли; ако закасимо нуждну предосторожность то ћете ми разорити temelь могъ дѣла избавленя. Вы Франца јоштъ несмете выдити, ерѣ на нѣга се као и на насъ оштро мотри. Само у оногъ станю, у кое самъ га я навалице и вѣшто довео, може онъ свой путь сутра почети. Како буде ваше опредѣленѣ удому Симонића окончано, како будете са свимъ средствами, за усрећенѣ нашегъ сиротногъ пріятеля подпуно снабдѣвени, моћићете му слѣдовати. Сачувайте јоштъ за кратко време јоштъ оно юнаштво кое сте до садъ имали, повинуйте се слепо моимъ наредбама, пакъ ћемо наскоро пожеланой цѣли dospѣти. Незаборавайте, да се смрти и живота тиче. Францъ е особитый кліентъ, ерѣ смо га морали противъ нѣгове волѣ избавити. Садъ валя и нѣговъ духъ излечити, па зато повинуйте се и издржите постоянно све пробе нашегъ юнаштва.“

Елена узме белу ону ружу съ нѣны груди, кою іой е ђорђе повратио — па е даде адвокату.

„Употребите овај украсъ,“ рече она, „Вы познаете нѣгово значенѣ. Я га за садъ не потребуемъ, алъ онъ —“

У томъ тренутку зачуе се опетъ звонце на капи. Сва три лица яко се уплаше. Млада адвокатовица одведе Елену у одну собицу на страни. Адвокатъ оде, отвори капию и пусти унутра — Роберта Симонићъ. Овај замоли за краткій разговоръ између четири ока. Юлій га одведе у свою канцеларию.

„Господине,“ почне Робертъ, подозревајућимъ погледомъ изразъ лица адвокатовогъ испитујући. „Вашимъ поводомъ Елена е, самномъ у судъ долазила.“

„Есть!“ одговори Юлій съ великимъ спокойствомъ. „За узрокъ сте тога навели, да бы нужно было, кадъ бы се опетъ и предъ судіама оно упечатљивѣ повторило, кое е она на Франца у момъ дому учинила.“

„И што самъ очекивао господине, то се и дого-

„Францъ ю е своіомъ заручницомъ назвао!“ рекне младый трговаць са страхоу, когъ нѣ могао прикрити.

„Межете ли ви рѣчьма єдногъ безумногъ, кои се іошть притомъ и у онакомъ обстоятелству налази, какво значенъ дати?“ запита Юлій са ладномъ спокойношћу. Вы познаете станъ мога кліента већ одавна, вы сами знате, да се нѣгово лудило у тако чудноватимъ и особитимъ мнѣніама изражава — како се можете дакле чудити, да онай, кои за добиткомъ вашегъ иманя тежи, и држави новый видъ дати жели, да тай вашу лепу невѣсту за свою заручницу сматра. То е ясно, онакій онай комунизмуъ нѣговъ е мозакъ завртіо — онъ оће половину вашегъ иманя и вашу заиста дражестну невѣсту. Будимо задовољни, што су умишляя проклетѣ те демокраціе осуећени. У осталомъ небойте се ништа, Францъ е Осбекъ за свагда нешкодливъ постао, ослобођенъ нѣгово, на основу неспособности душевне, избрисало га е изъ списка паметны грађана. Сама ваша невѣста, ясно се изяснила да она тогъ демократа никако и непознае — “

(Продужиће се.)

НАДГРОБНА РЕЧЬ

(говорена Г. Архимандритомъ Гавриломъ, при опелу Вула Глигоріевића 20. Марта 1855. год.)

И Тиха наравъ, и блага душа, и сладке речи са искреногъ срца, и миролюбива смерность, и равна злату доброта, исто тако може произвести яко упечатљивъ, као и необична моћ духа, као и велика и сјајна дѣла.

Више пута скровеный, домаћій животь, на мало лица ограниченный, лепше сјаи у кругу одданы пріятеља, него какво узвишено званіе, заузимаюће место при управи явнымъ дѣлима; еръ човекъ, везанъ за явно званіе, по већой е части себи туђъ, а у ономъ быва и остае свой, рођеный.

Што е у кога природній карактеръ, тимъ е самъ човекъ милій и любезній своіой сабраћи, и свакій му радо иде на сусреть съ равнымъ расположенѣмъ, ненавидѣніи усилъность, дволичность и лукавство.

Говорећи ове речи, мыслимъ съ вама заєдно на покойника, съ коимъ се растаемо; на покойника, кои е показао на себи леше черте побожногъ Христіянина; кои е желіо дѣломъ показати свою честитость; кои е дугогодишньомъ явномъ службомъ полезне услуге указао своемъ отечеству; кои е примѣрнымъ владанѣмъ завршіо дане свое старости.

Вуле Григоріевићъ родіо се у Сѣници, граду старе Србіе, у месту, гди се прославила ербска храбрость године 1809-те.

Као живостногъ и окретногъ младића угледала су га єнокровна и єдновѣрна браћа у жестокомъ бою на Пожаревцу, године 1815-те, гди е у реду съ осталима свой млађаный животь на коцку метнуо за обште благо сународника, за важне користи отечества.

Донекле быо е узъ Господара землѣ, извршуюћи по-вѣрвана му народна дѣла на задовољство свогъ старі-

егъ, и овай га постави за капетана у Поречу. Своіомъ точношћу и умешношћу у овомъ явномъ народномъ званію, обрати онъ на себе іошть больма вниманъ свогъ Господара, кои га, према нѣговой употребљивости, суровошћу нежигосаной, и према осведоченой одданости, премести у Мачву, године 1830-те, гди е наскоро наименованъ быо Сердаромъ оногъ края, имавши пространіи кругъ дѣлания и далеко важніе задатке.

Услуге, кое е онъ у овомъ отличномъ званію принео врховной земальской власти и ползи отечества, награђене су године 1835-те производствомъ у чинъ полковника са дипломомъ. А да бы и нѣгова искрена одданость према Господару землѣ явно отлякована была, наименованъ е уєдно и за княжескогъ адютанта.

Кадъ е године 1839-те ступанѣмъ устава у животь, правленіе земальско добило другій видъ, почествованъ е покойникъ достоинствомъ Совѣтника, у комъ високомъ званію послужіо е до године 1842-те; а одъ тогъ времена проводіо е дане примакнувшѣ се старости као правительственный пензионеръ, у повольной тишини, подъ своимъ кровомъ, съ малымъ задовољанѣмъ.

Нѣгова явна служба, посвећена отечеству и народу, нѣ окаляна ни грабљивомъ себичношћу, ни вређаюћимъ разметанѣмъ, ни явнымъ неправдама, ни гнусномъ осветомъ, ни жельомъ другоме досадити, ни отиманѣмъ за прва места. Нѣговъ честитый карактеръ нѣ знао, шта е гордость, шта ли занозљивость и притворство. Искренъ и прама старіемъ, и млађемъ, и себи равномъ, држао се онога, што е честно и правично. Збогъ нѣгове дружельюбности и незлобљиве прѣстоте, дуго ње жалити за нѣямъ они, съ коима е повѣреніе живіо.

Благо покойнику, оставившемъ овако лепъ споменъ после себе. Вѣчна му память, а души му буди блаженный покой!

О ЁЗЫКУ.

У 23. брою „Шумадинке“ В. Л. поправляюћи граматычне погрѣшке „Србски Новина“, вели да е оно погрѣшка, противна правилама ербске граматыке и ербскога єзика, што новине пишу „Александръ - дера, деру, - деромъ и т. д. В. Л.“ *мисли да се (ово име) не склани овако, него: Александра, - андру - андромъ - Александровъ, - андрова, - андрово.* У овомъ врло добро мисли В. Л. и хвала му за то, што исправля погрѣшке ер. новина. Али шта њемо му казати далѣ, кадъ В. Л. поправивши єдну погрѣшку, самъ, као учитель ербскихъ новина, грѣши іошть већма, В. Л. вели да се у славенскомъ, и у рускомъ непише у именителномъ Александръ, но Александръ. Овако треба и у ербскомъ именителномъ да буде, кадъ е у другилъ надежила онако, као и у славенскомъ и у рускомъ єзику.

Истина е, да у славенской библии стои Александръ, Александра, Александрово (I. макав. гл. XI. вр. 1, 2, 8, 9, 12, 14, 16.) а и Руси говоре и пишу Александръ, - андра - андромъ и т. д. но мыслимъ да имаю и у славенской библии а „словаръ церковно-славянскаго и рускаго єзика, изданный въ С. Петербургѣ 1847 П. отдѣл. импер. акад. наукъ.“ свѣдочи, да и у рускомъ говору и књижевности имаю и ове рѣчи, кое су у другилъ надежила и у ерб-

скомъ понайвише онако, као и у славенскомъ и рускомъ, а на име: бабръ, вепрь, вѣтръ, копръ, Петръ, быстръ, бодръ, добръ, модръ, мокръ, остръ, храбръ, хытръ (види такође добровскога Instit. ling. slav. pag. 328 и Миклошића Lexicon ling. slov. vet. dial.) и друге јошъ оваке, кое ми Срби све редомъ у именителномъ изговарамо па и пишемо овако: добаръ, вепаръ, вѣтаръ, копаръ, Петаръ, бистаръ, бодаръ, добаръ, модаръ, мокаръ, мударъ, остаръ, храбаръ, хитаръ. Према овима јошъ имамо и Мигаръ (грчки *Μιγάτης*, - *τρος* и *Μιγάτορος*), чубаръ (польски *cząbr* - чонбр а руски чаберъ - чабиор), ведаръ и т. д. — Послѣ своју овихъ рѣчи я мислимъ, да бы и одъ грчкогъ *Aλέξανδρος* нѣмачкогъ Alexander, францускогъ Alexandre а славенскогъ и рускогъ Александръ, у србскомъ найправилниј именителный быо *Александръ* и да неваля онда у србскомъ езику ни В. Л. Александръ, као годъ ни србскихъ новина Александръ. Тако исто онда су погрѣшке у србскомъ именителномъ: и театоръ и театеръ место *театаръ*, министеръ и министерство мѣсто *лиристаръ* и *лиристарство* и све друге оваке рѣчи, кое се примаю мало по мало у езыкъ нашъ.

— В. —

М Р В И Ц Е

— При едномъ излогу животиня было е у програму између осталогъ и ово написано: „има и два вола людскога рода.“

— Парискй келнеръ и рускй кочияшъ стану се препирати о вредноћи својой, и парискй келнеръ рекне: я самъ се у момъ послу тако извѣштио, да таньиръ найдалѣ седећемъ госту тако бацимъ да овај управъ до ножа и вилюшке падне.“ „Ніе то башъ ништа одговори Русъ „Пре две године возіо самъ я трговце изъ едного села у Варшаву, и у путу на 5 сатй одъ Варшаве сломи ми се коло, а я скочимъ съ кола и быо самъ я то коло до Варшаве.“

— Два кардинала дођу Рафаелу у нѣгову радионицу и почну му кудити посао нѣговъ. Еданъ одъ нѣи рекне му, „да е врло румено лице апостолу Петру начиніо. „Може быти да е быо онъ бледъ докъ е быо на земљи, али садъ мора на небу да црвени предъ господомъ, што е цркву нѣгову таковима на управлянь оставіо“ одговори Рафаиль.

ПОЛЕЗНЕ ОПОМЕНЕ.

— Зелена фарба обично е отровна, зато нетреба за капе оне завлонке (ширмове) узимати, кои су одоздо зелени, еръ се чело може опаснимъ бубульицама осути; а и собе, у кои су зидови влажни, нетреба зеленомъ фарбомъ моловати.

— Пужеви, разни црви и бубе шкоде по баштама былю; Енглези купе одсвуда жабе и бацаю іа у свое баште, еръ оне затиру такве шкодљиве животинѣ; нетреба дакле ни кодъ насъ жабе по баштама убіати.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Енглеске новине говоре: да поредъ свега тога што сви вичу, и пишу да ће быти мира; Русія ніе ни найманъ што

годъ учинила, съ чиме бы показала, да е наклона зактеваняма саюзны сила попустити; а безъ испунения зактеваня саюзника' мира неможе быти.

— Руси су потопили и кодъ Кронштата неколико лађи у море, тако да се сада непријатељи немогу Кронштату ни са источне стране никако приближити.

— Лордъ Дундоналдъ изясніо се у новинама, да ће своју тайну којомъ се градови руше, найпре цару Наполеону одкрити. За садъ неће Кронштатъ рушити, него ће отићи у Крымъ, и помоћу свое тайне майсторіе не само да ће Севастополь разрушити, него га јошъ са свимъ изъ темеля у воздухъ подићи.

— Белгиске новине пишу: да у едномъ засѣданію бечки' конференція, кадъ е францускй посланикъ почео говорити о разореню Севастополя, оба руска посланика князь Горчаковъ и Титовъ устали су и изашли изъ засѣданія, ербо о томе нећеду ни да чују.

— Францускй министеръ Друен-дели, отишао е у Лондонъ, и оданде ће доћи одма у Бечъ. Онъ неодолази у Бечъ да какву свршену стваръ и уговоръ подпише и утврди, него долази да се текъ почну о важнимъ стварима договарати, и да онъ помогне рѣшити.

— Предводитель турске кавалѣріе Скендеръ-бегъ кодъ Евпаторіе добио е едну рану одъ саблѣ по глави и по челу, и едну рану одъ саблѣ по руци на којой изгуби 2. прста; и напоследку едну рану одъ козачкогъ копля у прси. Сабльомъ га е раніо рускй поручикъ Винеръ.

— Изъ Багдада являю да е курдистанска побуна нарастла на 30. хиљада незадовольника.

— Омер-паша у Евпаторію стигло е јошъ 5. хиљада турске кавалѣріе и 48. топова.

— Турци и Руси кодъ Евпаторіе састаю се; нарочито поглавари нѣовни, разговараю се и служе се са цигарама и дуваномъ.

— Изъ Одесе пишу: Да се јошъ мложество руске войске подъ генераломъ Сатлеромъ у Крымъ кренуло, и приспѣће предъ Евпаторію 2. Апр. Кадъ та войска приспѣ, онда ће свега у Крыму быти 300. хил. войника (заедно са саюзницима?) За сада руска покретаня управљѣна су противу Омер-паше у Евпаторіи; и првй рускй юришъ Омер-паша мора ће дочетати; еръ князь Горчаковъ има неописану желю да се са Омеръ-пашомъ сукоби; ербо лане на Дунаву нису се могли нигдѣ да се са великимъ войскама сретну.

— Бечке новине саобштаваю слѣдуюћу руску депешу: „Ноју 10. Марта изпали смо изъ Севастополя, и разорили смо сва утврѣеня што су Французи последњи дана начинили. На обема странама млого е изгинуло, али ипакъ выше е непријателя пало. Између остала заробили смо 2 француска официра, 1. енглескогъ полковника и 1. капетана.“

Сбогъ празника, у Вторникъ неће Шумадинка изаћи.